

Vlerësimi i procesit të njohjes së diplomave ndërmjet Kosovës dhe Serbisë

NEW SOCIAL INITIATIVE

Vlerësimi i procesit të njohjes së diplomave ndërmjet Kosovës dhe Serbisë

BOTUES:
New Social Initiative - NSI
www.newsocialinitiative.org

AUTORE:
Rozafa Berisha

Tetor 2026, Mitrovicë e Veriut

Ky publikim është përgatitur nga New Social Initiative me mbështetjen e Fondacionit Kombëtar për Demokraci (National Endowment for Democracy – NED). Pikëpamjet e shprehura janë vetëm të NSI-së dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të NED-it.

Përmbajtja

Përmbledhje ekzekutive 04

01/ Hyrje 05

02/ Përcaktimi i problemit dhe analiza 06

03/ Rekomandime dhe përfundim 10

1. Publikimi i një kornize të vetme e të konsoliduar njohjeje.
2. Krijimi i një procesi verifikimi me afate kohore.
3. Publikimi i çdo kriteri dhe detyrimi për vendime të arsyetuara.
4. Sigurimi i vazhdimësisë dhe vendosja e monitorimit të përhershëm.

Referencat 13

Përmbledhje ekzekutive

Njohja e diplomave ndërmjet Kosovës dhe Serbisë mbetet një proces i vështirë për t'u ndjekur, sepse kategori të ndryshme institucionale ndjekin procedura të ndryshme, verifikimi varet nga bashkëpunimi ndërmjet autoriteteve, dhe qëndrimet e komunikuara publikisht nuk përcaktojnë domosdoshmërisht se si vendoset për rastet individuale. Universiteti në Mitrovicën e Veriut kërkon vëmendje të veçantë: historia e tij institucionale dhe përkatësia në sistemin serb janë në themel të një mekanizmi të veçantë verifikimi, vazhdimësia e të cilit ka rëndësi për qasjen e të diplomuarve në punësim (European Commission, 2023; OSCE Mission in Kosovo, 2021).

Dëshmitë e dallojnë pritjen e zgjatur dhe përjashtimin historik nga refuzimi i mirëfilltë; ato nuk mbështesin trajtimin e çdo aplikimi të pazgjidhur si diplomë të refuzuar. Ky punim propozon katër përparësi: publikimin e udhëzimeve të konsoliduara që identifikojnë rrugën e duhur për secilin kualifikim; vendosjen e një procesi verifikimi me afate kohore, me persona kontakti të emëruar dhe me mundësi ndjekjeje të aplikimit nga aplikuesi; publikimin e të gjitha kritereve të njohjes dhe detyrimin për vendime të arsyetuara; si dhe sigurimin e verifikimit të pandërprerë së bashku me monitorim të përhershëm. Integrimi institucional mund të ofrojë një mundësi afatgjatë, por nuk duhet të jetë parakusht për mbrojtjen e aplikuesve aktualë. Politikëbërësit duhet t'u japin përparësi procedurave të besueshme dhe rezultateve transparente, duke përdorur njëkohësisht auditime të bazuara në raste për të testuar dallimet e mundshme ndërmjet qëndrimeve zyrtare dhe praktikës administrative.

01/
Hyrje

Njohja e kualifikimeve të arsimit të lartë është e rëndësishme për qasjen në punësim, në mundësi profesionale dhe në arsimim të mëtejshëm (EU-facilitated dialogue, 2016, par. 2). Për të diplomuarit, kualifikimet e të cilëve e kapërcejnë kufirin institucional ndërmjet Kosovës dhe Serbisë, njohja ngre gjithashtu pyetje për autoritetin institucional, vërtetimin e dokumenteve dhe marrëdhënien ndërmjet qëndrimeve politike dhe vendimeve administrative. Ky punim argumenton se problemi thelbësor i politikave nuk është thjesht nëse një diplomë njihet apo jo, por nëse aplikuesit mund ta identifikojnë procedurën e zbatueshme dhe të marrin një vendim të përdorshëm e të arsyetuar brenda një periudhe të parashikueshme. Përgjigjja e propozuar kombinon udhëzime të qarta procedurale, verifikim me afate kohore, kritere vendimmarrjeje të publikuara dhe përgjegjësi të qëndrueshme institucionale. Analiza bën dallimin ndërmjet njohjes akademike për studime të mëtejshme, njohjes profesionale për punësim dhe verifikimit të veçantë të diplomave të lëshuara nga universiteti në Mitrovicën e Veriut. Ajo gjithashtu e ndan refuzimin nga përjashtimi, referimi, aplikimet e paplotësuara dhe mosvendosja e zgjatur. Përfshirja e këtyre rezultateve nën etiketën e mosnjohjes errëson si shkaqet e vështirësive, ashtu edhe përgjigjen e duhur.

Ky punim mbështetet në marrëveshjet e dialogut, legjislacionin, udhëzimet institucionale, raportimin e Komisionit Evropian, një intervistë me M. Denic (2026, 8 gusht) dhe korrespondencën me shkrim të marrë nga një koordinator i ENIC/NARIC më 20 gusht 2026. Intervista ofron një perspektivë administrative mbi verifikimin e diplomave në Kosovë, ndërsa korrespondenca paraqet qëndrimin e koordinatorit për trajtimin në Serbi të dokumenteve të lëshuara në Kosovë. Analiza identifikon mekanizmat institucionalë dhe rreziqet e zbatimit, e jo shtrirjen e tyre.

02/

Përcaktimi i problemit dhe analiza

Problemi qëndron te hendeku ndërmjet një rruge njohjeje që formalisht ekziston dhe aftësisë së aplikuesit për të marrë një vendim të përdorshëm. Tri dimensione kërkojnë vëmendje: kategoritë institucionale që përcaktojnë se cila procedurë zbatohet; vonesat në verifikim që kufizojnë qasjen praktike në punësim dhe në studime të mëtejshme; dhe paqartësia se si lidhen kufizimet e komunikuara me vendimet e mirëfillta. Analiza i shqyrton këto dimensione dhe merr në konsideratë opsione politikash që mund ta përmirësojnë qasjen pa kërkuar që procesi i njohjes së diplomave të zgjidhë mosmarrëveshjen më të gjerë politike.

Njohja e diplomave u përfshi në dialogun e lehtësuar nga BE-ja në vitin 2011. Marrëveshja e publikuar u referohet konkluzioneve operacionale të 2 korrikut 2011 dhe ia beson certifikimin një komisioni ekspertësh akademikë evropianë të themeluar nga Shoqata Evropiane e Universiteteve (EUA), pasi të jetë verifikuar se diplomat janë lëshuar nga institucione të autorizuara. (EU-facilitated dialogue, 2011, par. 1–4). Qëllimi i shpallur i saj është përdorimi i kualifikimeve për arsimim të mëtejshëm ose për punësim në sektorin publik. Konkluzionet e 19 janarit 2016 bëjnë dallimin ndërmjet njohjes profesionale, me një afat maksimal prej 90 ditësh nga marrja e aplikimit dhe një tarifë jo më të lartë se ekuivalenti i 50 eurove, dhe njohjes akademike për studime të mëtejshme, me një afat të përgjithshëm prej pesë muajsh. Ato parashikojnë gjithashtu certifikatat e EUA-së të marra më parë dhe zbatohen për institucionet dhe programet e akredituara nga autoritetet përkatëse. (EU-facilitated dialogue, 2016, par. 2–4).

Procedurat vendore mbeten të rëndësishme. Neni 38 i Ligjit të Serbisë për Kornizën Kombëtare të Kualifikimeve e vendos njohjen profesionale në kuadër të qendrës ENIC/NARIC, si pjesë organizative e Agjencisë për Kualifikime, dhe vendimin ia beson drejtorit të Agjencisë. Teksti ligjor i publikuar nga agjencia përcakton një afat prej 60 ditësh nga marrja e aplikimit të plotë. Kjo dispozitë e përgjithshme vendore nuk duhet të ngatërrohet me zotimin për 90 ditë në kornizën e dialogut të vitit 2016, e as nuk përcakton se si trajtohet një kualifikim i caktuar i lëshuar në Kosovë (Republic of Serbia, 2018, neni 38). Nga ana e Kosovës, mekanizmi i verifikimit në Mitrovicën e Veriut është një rrugë e veçantë për përdorimin e kualifikimeve të caktuara në procedurat e punësimit në institucionet publike, e jo një procedurë universale për çdo diplomë të huaj (ECMI, 2023). Universiteti në Mitrovicën e Veriut kërkon një shpjegim të veçantë, sepse vendndodhja institucionale dhe qeverisja arsimore nuk përputhen. Institucioni e identifikon veten si Universiteti i Prishtinës me seli të përkohshme në Mitrovicë. Historia e tij institucionale e daton themelimin më 18 nëntor 1969 dhe regjistron zhvendosjen pas luftës së vitit 1999, të pasuar nga vendosja e selisë së përkohshme në Mitrovicë me një vendim të qeverisë serbe në fund të vitit 2001. Ai vepron brenda sistemit arsimor serb, ndë-

rkohë që fizikisht ndodhet në Kosovë. Kronologjia e tij institucionale ndihmon të shpjegohet pse vendndodhja gjeografike në vetvete nuk e përcakton rrugën e zbatueshme të njohjes (University of Pristina, 2023).

Legjislacioni i Kosovës parashikon gjithashtu një rregullim të veçantë universitar. Neni 14(a)–(c) i Ligjit Nr. 03/L-068 për Arsimin në Komunat e Republikës së Kosovës parashikon një universitet publik autonom në Mitrovicën e Veriut dhe një komision të pavarur që vendos për përputhshmërinë e statutit të tij dhe për çështjet e akreditimit brenda sistemit universitar të Kosovës (Republic of Kosovo, 2008, neni 14(a)–(c)). Neni 17(2) i Ligjit Nr. 04/L-115 ndryshoi një emërim në komision, duke e zëvendësuar një përfaqësues ndërkombëtar të përzgjedhur nga Përfaqësuesi Civil Ndërkombëtar me një anëtar të përzgjedhur nga Kryeministri (Republic of Kosovo, 2012, neni 17(2)). Këto dispozita krijojnë një kornizë institucionale; ato vetvetiu nuk dëshmojnë se universiteti i sistemit serb e ka përfunduar këtë proces ose se diplomat e tij kanë automatikisht njohje vendore. Ky kombinim i vendndodhjes territoriale, përkatësisë në sistemin serb dhe një marrëdhënieje institucionale të pazgjidhur e bën këtë rast të ndryshëm nga ai i një diplome të lëshuar në Beograd. Raporti i OSBE-së i vitit 2021, që vlerëson situatën deri në dhjetor 2019, thotë se gradat e pas vitit 1999 nga institucionet me kurrikul serbe që veprojnë në Kosovë, përfshirë universitetin e Mitrovicës së Veriut, ishin jashtë marrëveshjes për njohje të ndërsjellë (OSCE Mission in Kosovo, 2021, f. 7, 44). Raporti i progresit i Serbisë i prillit 2016 regjistroi po ashtu mospajtimin lidhur me përjashtimin e diplomave të universitetit nga marrëveshja e dialogut (Government of Serbia, 2016, f. 11–12). Këto rrëfime të datuara shpjegojnë zhvillimin e trajtimit të veçantë. Sipas rrëfimit të OSBE-së, Rregullorja Nr. 21/2015 vendosi verifikimin e gradave të universitetit të Mitrovicës së Veriut të marra pas vitit 2001 për aplikime për punë, licenca profesionale dhe provime në institucionet publike (OSCE Mission in Kosovo, 2021, f. 44).

Qendra Evropiane për Çështje të Pakicave në Kosovë (ECMI) e përshkruan procesin e certifikatës së vlefshmërisë si një mekanizëm të përkohshëm që u mundëson të diplomuarve që i plotësojnë kushtet t'i përdorin diplomat e tyre në aplikimet për punë në institucionet publike (ECMI, 2023). Rëndësia e tij praktike qëndron në faktin se kualifikimet individuale mund të verifikohen pa i detyruar aplikuesit të presin zgjidhjen e marrëdhënies më të gjerë institucionale të universitetit. Vazhdimësia është çështje e ndryshme nga përmbushja e kushteve. Më 19 qershor 2026, qeveria njoftoi zgjatjen e mandatit të komisionit të verifikimit nga 22 qershori deri më 22 shtator 2026. Vendimi ka të bëjë me mandatin e komisionit. Mbështetja në rinovime periodike krijon një rrezik të shmangshëm ndërprerjeje të vendimmarrjes. Një rregullim i qëndrueshëm duhet t'i mbrojë aplikimet në pritje, ta qartësojë trajtimin e certifikatave ekzistuese dhe të sigurojë që të diplomuarit të mos përballen me një boshllëk administrativ kur përfundon mandati i një komisioni (Office of the Prime Minister, 2026).

M. Denic (2026, 8 gusht) përshkruan departamente të veçanta për diplomat nga institucionet serbe që ndodhen në Serbi dhe për ato që veprojnë në Kosovë, duke i quajtur „dy departamente krejtësisht të veçanta". Rrugët e ndryshme nuk janë problematike në vetvete: ato mund të pasqyrojnë rrethana të ndryshme institucionale. Ato shndërrohen në problem politikash kur aplikuesit nuk mund ta identifikojnë autoritetin përgjegjës, dokumentet e kërkuara, afatin e pritshëm dhe mjetin juridik në dispozicion. M. Denic (2026, 8 gusht) identifikon gjithashtu fazat në të cilat një rast mund

të ngecë. Zyrtari fillimisht kontrollon diplomën dhe dokumentet mbështetëse; aplikimet e paplotësuara lihen mënjanë, ndërsa aplikuesi kontaktohet me email. Rastet e plota regjistrohen në një bazë të dhënash dhe përcillen përmes Qendrës Evropiane për Çështje të Pakicave në Kosovë (ECMI) te rektorati për konfirmim. Më pas, një komision shqyrton verifikimin. Ky rrëfim identifikon dy burime të dallueshme të vonesave të mundshme: plotësimin e aplikimit dhe marrjen e konfirmimit të jashtëm. Adresimi i secilit prej tyre kërkon një evidencë të qartë se ku pret veprim secili aplikim. M. Denic (2026, 8 gusht) e sjell vitin 2019 si shembull të një periudhe kur rastet mund të përfundonin për afërsisht dy ose tre muaj, ndërsa raporton se disa aplikues të mëvonshëm kishin pritur një ose dy vjet. Zyrtari kujton gjithashtu një fluks prej më shumë se 2.000 diplomash pas diskutimit për integrimin ose licencimin e institucioneve arsimore të sistemit serb. Ky numër përshkruan aplikimet e ardhura, e jo një grumbullim aktual të verifikuar rastesh të papërfunduara. Rrëfimi sugjeron se rritja e kërkesës përkoi me probleme koordinimi, por nuk i veçon efektet përkatëse të tyre. Megjithatë, kontrasti ndërmjet kohëve më të hershme të përfundimit dhe pritjeve të mëvonshme identifikon një problem konkret operacional: një aplikim që i plotëson kushtet mund të mbetet i pazgjidhur aq gjatë sa të humbasë vlerën e tij praktike për aplikuesin.

Një episod tjetër i dokumentuar i zbatimit tregon pse themelimi i një komisioni nuk është i barasvlershëm me përfundimin e rasteve. Raporti i Komisionit Evropian për Kosovën 2023 regjistron se puna e komisionit u ndërpre në vitin 2021 dhe se ai u rithemelua në shkurt 2023. Deri më 21 qershor 2023, ministria kishte pranuar 44 aplikime, asnjëri prej të cilëve ende nuk ishte verifikuar. Kjo tregon verifikim në pritje, e jo 44 refuzime (European Commission, 2023, f. 40). Raporti për Kosovën 2025 regjistron 320 diploma të verifikuara gjatë vitit 2024 dhe mundësinë e dorëzimit në internet, por e përshkruan gjithashtu si në pritje verifikimin e diplomave nga shkollat e mesme në Kosovë të mbështetura nga Serbia. Prandaj, ekzistenca e një kanali aplikimi nuk duhet të barazohet me verifikimin e përfunduar në të gjitha kategoritë arsimore (European Commission, 2025a, seksioni për mbrojtjen e pakicave).

Dallimi ndërmjet aplikimit për verifikim dhe marrjes së certifikatës përfundimtare është i rëndësishëm edhe për punësimin. Njoftimi i Zyrës për Çështje të Komuniteteve u lejon aplikuesve të kërkojnë konfirmimin se verifikimi është në proces, kur për një vend pune kërkohet diplomë e verifikuar (Office for Community Affairs, 2024). Kjo dëshmon se ekziston mundësia e vërtetimit të një procedure në pritje; ajo nuk përcakton se punëdhënësi është i detyruar ta pranojë atë, se një kontratë mund të nënshkruhet para verifikimit, apo se një aplikues i caktuar është punësuar. Një politikë transparente për përdorimin e konfirmimeve të aplikimeve në pritje mund ta zvogëlonte paqartësinë pa i trajtuar ato si njohje përfundimtare. M. Denic (2026, 8 gusht) deklaron se diplomat „kryesisht“ njihen, por ky vlerësim cilësor nuk mund të shndërrohet në një shkallë miratimi. Zyrtari i përshkruan gjithashtu diplomat më të vjetra universitare dhe të shkollave të mesme si jashtë procedurës aktuale të verifikimit, e jo si të refuzuara në thelb, duke identifikuar qershorin e vitit 2001 dhe qershorin e vitit 1999 si kufij historikë përkatës. Ky dallim e përforcon nevojën për publikimin e rregullave të sakta për përmbushjen e kushteve, përfshirë nëse data përcaktuese është ajo e diplomimit apo e lëshimit të diplomës. Monitorimi duhet të bëjë dallimin ndërmjet miratimit, refuzimit, përjashtimit historik, referimit, dokumenteve që mungojnë dhe rasteve që presin përgjigje nga një palë e jashtme.

Në korrespondencën me shkrim të marrë nga një koordinator i ENIC/NARIC më 20 gusht 2026, koordinatori deklaroi se agjencia ndjek udhëzimet e Zyrës për Kosovën dhe Metohinë për mospranimin e dokumenteve që përmbajnë formulime që e përcaktojnë Kosovën si republikë. Koordinatori tregoi gjithashtu se një shënim i mëvonshëm i EUA-së nuk do ta tejkalonte këtë kufizim. Kjo përgjigje ofron dëshmi për një qëndrim institucional të deklaruar dhe ngre pyetje për transparencën e kritereve që u komunikohen aplikuesve. Në vetvete, ajo nuk përcakton se si vendoset për çdo aplikim. Pa udhëzimin përkatës dhe vendimet që e zbatojnë atë, korrespondenca nuk përcakton as statusin juridik të kufizimit të raportuar, as qëndrueshmërinë e zbatimit të tij. Përfundimi që mund të mbrohet është se bëhet fjalë për një problem transparence: aplikuesit duhet të dinë nëse kufizimi i deklaruar është kriter formal njohjeje, cila bazë ligjore e mbështet atë dhe si mund të kundërshtohet një vendim që mbështetet në të.

Dallimi ndërmjet certifikimit dhe njohjes është po aq i rëndësishëm. Konkluzionet e vitit 2016 parashikonin certifikatat e EUA-së të marra më parë dhe dorëzimin e tyre të drejtpërdrejtë për njohje (EU-facilitated dialogue, 2016, par. 3). Në këtë sfond, referimi te një shënim i mëvonshëm i EUA-së në korrespondencën me shkrim të marrë nga një koordinator i ENIC/NARIC më 20 gusht 2026 lë të pazgjidhur një pyetje të rëndësishme: nëse kufizimi i përshkruar zbatohet për një certifikatë formale të lëshuar përmes mekanizmit të dakorduar apo për një vulë ose shënim tjetër. Udhëzimet publike duhet t'i identifikojnë dokumentet e pranueshme të certifikimit dhe të shpjegojnë se si trajtohet secili prej tyre. Dallimi ndërmjet qëndrimeve zyrtare dhe praktikës de facto meriton shqyrtim. Institucionet mund të komunikojnë një qëndrim kufizues, ndërkohë që disa aplikime i përpunojnë përmes një rruge të diferencuar ligjërisht ose më fleksibile administrativisht. Anasjelltas, rezultatet në dukje jokonsistente mund të pasqyrojnë institucione, data lëshimi, histori certifikimi ose qëllime njohjeje të ndryshme, e jo diskrecion joformal. Në Raportin për Serbinë 2025, Komisioni Evropian thotë se zbatimi i marrëveshjeve për kadastrën dhe për pranimin e diplomave universitare mbeti në pritje për shkak të moszbatimit nga Serbia (European Commission, 2025b, seksioni për normalizimin e marrëdhënieve). Një auditim i bazuar në raste do ta bënte këtë dallim të testueshëm, duke i lidhur përgjigjet institucionale me diplomat e dorëzuara, dokumentet e certifikimit dhe rezultatet me shkrim. Ai duhet të regjistrojë institucionin lëshues, programin, datën e diplomës, qëllimin e njohjes, formulimin e dokumentit, datat e dorëzimit dhe të plotësimit, kërkesat për informacion shtesë, datën e vendimit, arsyet dhe çdo ankesë. Krahasimi i rasteve të përfunduara, të refuzuara dhe në pritje brenda secilës rrugë do të ndihmonte në dallimin e ndryshimeve legjitime procedurale nga kufizimet e papublikuara ose trajtimi jokonsistent. Dëshmitë e tanishme identifikojnë një hendek të mundshëm ndërmjet qëndrimeve të deklaruara dhe rezultateve praktike; ato nuk dëshmojnë se njohja e pashpallur është praktikë sistematike.

03/

Rekomandime dhe përfundim

Procedurat e fragmentuara, vonesat në verifikim dhe shqetësimet për transparencën e identifikuara në analizë kërkojnë katër masa për ta bërë njohjen më të parashikueshme, më transparente dhe më të përdorshme. Përveç rasteve kur identifikohet shprehimisht një zotim ekzistues, afatet e shërbimit dhe objektivat e zbatimit më poshtë janë standarde të propozuara, e jo të drejta ligjore aktuale.

1.

Publikimi i një kornize të vetme e të konsoliduar njohjeje.

Autoritetet kompetente të arsimit në Kosovë dhe në Serbi, organet e tyre të njohjes dhe sekretariati i komisionit në Mitrovicën e Veriut duhet të publikojnë secili një portal me mundësi kërkimi, ndërsa lehtësimi nga BE-ja duhet të mbështesë një paraqitje të krahasueshme. Një pemë vendimmarrjeje duhet të bëjë dallimin sipas vendndodhjes dhe statusit të institucionit lëshues, ndërmjet njohjes akademike dhe asaj profesionale, si dhe të përjashtimeve historike dhe rrugës së certifikatës në Mitrovicën e Veriut. Për secilën rrugë duhet të përcaktohen autoriteti përgjegjës, dokumentet, kërkesat për akreditim dhe certifikim, tarifat, afatet e zbatueshme, arsyet e refuzimit dhe mekanizmat e rishqyrtimit. Informacioni duhet të jetë i disponueshëm në shqip, serbisht dhe anglisht. Versioni fillestar duhet të publikohet brenda gjashtë muajve dhe të përditësohet brenda 30 ditëve nga çdo ndryshim procedural. Treguesit duhet të përfshijnë mbulimin e çdo kategorie të identifikuar, përgjegjës të emëruar për secilën faqe, përditësime të datuara dhe testim me përdorues, në të cilin të paktën 80 për qind e aplikuesve ta identifikojnë rrugën e duhur pa ndihmën e ministrisë.

2.

Krijimi i një procesi verifikimi me afate kohore.

Ministria, sekretariati i komisionit, ECMI dhe rektorati duhet të bien dakord për një protokoll për rrugën e Mitrovicës së Veriut; Agjencia për Kualifikime e Serbisë dhe institucionet përkatëse të arsimit të lartë duhet të miratojnë rregullime të barasvlershme brenda përgjegjësive të tyre. Brenda 60 ditëve, duhet të emërohen persona kontakti dhe të dakordohet konfirmimi i pranimit brenda pesë ditëve të punës, një përgjigje përmbajtësore brenda 30 ditëve kalendarike dhe përshkallëzimi automatik kur nuk vjen përgjigje. Pranimi, plotësia, referimi, përgjigjja, vendimi dhe njoftimi duhet të ndiqen veçmas, dhe çdo pezullim i afatit të zbatueshëm

të vendimmarrjes duhet të shpjegohet. Brenda gjashtë muajve, mundësitë ekzistuese të dorëzimit në internet duhet të zgjerohen në ndjekje të plotë të rasteve nga fillimi deri në fund. Aty ku korniza ligjore e lejon, punëdhënësit duhet të publikojnë kushte transparente për pjesëmarrjen në rekrutim gjatë kohës që verifikimi është në pritje; kjo nuk duhet të paraqitet si njohje automatike përfundimtare. Duhet të monitorohen kohët e përgjigjes, rastet me afat të tejkaluar dhe kohët e përfundimit, e jo vetëm vëllimi i aplikimeve.

3.

Publikimi i çdo kriteri dhe detyrimi për vendime të arsyetuara.

Brenda 90 ditëve, autoritetet kompetente duhet të publikojnë kriteret e plota përmbajtësore dhe dokumentare, si dhe modele standarde vendimesh. Çdo vendim për refuzim ose për njohje të pjesshme duhet të identifikojë autoritetin, bazën ligjore, faktet, kërkesën e paplotësuar, dëshmitë e shqyrtuara, si dhe rrugën dhe afatin e zbatueshëm për kundërshtim. Agjencia për Kualifikime e Serbisë duhet ta qartësojë udhëzimin e raportuar në korrespondencë, të identifikojë bazën ligjore dhe fushëveprimin e tij nëse ai ekziston, dhe të shpjegojë nëse është kriter njohjeje. Të dyja palët duhet të përcaktojnë dokumentet e pranueshme të certifikimit dhe t'i dallojnë ato nga vulat ose shënimet joformale. Një mostër vendimesh duhet të auditohet në raport me kriteret e publikuara; këshillat joformale dhe përgjigjet e përgjithshme me email nuk duhet të zëvendësojnë vendimet e individualizuara.

4.

Sigurimi i vazhdimësisë dhe vendosja e monitorimit të përhershëm.

Qeveria e Republikës së Kosovës dhe ministria kompetente duhet të sigurojnë që mandati i komisionit të rinovohet ose të zëvendësohet pa ndërprerje në fund të afatit të përcaktuar në vendimin e 19 qershorit 2026, më 22 shtator 2026. Masa duhet t'i adresojë shprehimisht rastet në pritje dhe ato të reja, mjetet juridike, certifikatat ekzistuese, si dhe stafin dhe financimin kalimtar. Data ka të bëjë me mandatin e njoftuar të komisionit dhe nuk duhet të trajtohet si skadim automatik i certifikatave të të diplomuarve (Office of the Prime Minister, 2026). Brenda 12 muajve, autoritetet kompetente dhe lehtësuesi i BE-së duhet të vendosin persona kontakti të përhershëm për verifikim dhe një mekanizëm monitorimi me karakter të kufizuar teknik, që mbulon vërtetimin, transmetimin, afatet dhe rezultatet e përmbledhura. Ky mekanizëm duhet të ndërtohet mbi grupin trepalësh të zbatimit të parashikuar në konkluzionet e vitit 2016, në vend që të supozohet se asnjë rregullim monitorimi nuk është dakorduar ndonjëherë (EU-facilitated dialogue, 2016, par. 7). Duhet të publikohen shifra tremujore që bëjnë dallimin ndërmjet miratimit, refuzimit, përjashtimit, mosplotësimit dhe verifikimit në pritje, të shoqëruara nga një auditim i anonimizuar i rasteve që krahason kriteret e publikuara,

përgjigjet institucionale dhe vendimet e mirëfillta. Kjo do ta testonte mospërputhjen e mundshme ndërmjet qëndrimeve zyrtare dhe praktikës, pa e bërë një zgjidhje politike parakusht për ndihmën ndaj aplikuesve. Dëshmitë mbështesin një shpjegim të diferencuar të vështirësive në njohjen e diplomave. Kualifikimet e Mitrovicës së Veriut burojnë nga një histori e veçantë institucionale dhe trajtohen përmes një mekanizmi të posaçëm; zotimet e përgjithshme të dialogut nuk e eliminojnë nevojën për identifikimin e rrugës së duhur administrative. Vonesat e raportuara, ndërprerja dhe rifillimi i dokumentuar i verifikimit, si dhe standardet e publikuara të shërbimit ilustrojnë pse qasja praktike varet si nga vendimet e marra në kohë, ashtu edhe nga përmbushja formale e kushteve. Korrespondenca serbe ngre një pyetje të rëndësishme për transparencën, por nuk përcakton rezultatet e rasteve që nuk janë shqyrtuar. Përgjigjja më e mbrojtshme e politikave është kombinimi i orientimit të qartë dhe kritereve të publikuara me verifikim të besueshëm, vazhdimësi dhe monitorim të bazuar në dëshmi. Këto masa do t'i mbronin aplikuesit, duke i bërë të dukshme dhe të rishqyrtueshme si pengesat, ashtu edhe çdo fleksibilitet legjitim administrativ. Politikëbërësit duhet tani t'ua caktojnë përgjegjësinë për këto masa, të miratojnë kalendarët e propozuar të zbatimit dhe të publikojnë përparimin, në mënyrë që qasja në punësim dhe arsim të mos varet nga aftësia e aplikuesit për t'u orientuar në paqartësinë institucionale.

Referencat

BURIMET PARËSORE

1. M. Denic (2026, 8 gusht). Intervistë personale për verifikimin e diplomave në Kosovë.
2. Korrespondencë me shkrim e marrë nga një koordinator i ENIC/NARIC më 20 gusht 2026, lidhur me njohjen e diplomave të lëshuara në Kosovë.

BURIMET DYTËSORE

1. EU-facilitated dialogue. (2011). University degrees: Arrangement referring to the operational conclusions of 2 July 2011, paragraphs 1–4. Text published by the Office for Coordination Affairs in the Negotiation Process with the Provisional Institutions of Self-Government in Priština. *https://www.kord-kim.gov.rs/eng/p10.php*
2. EU-facilitated dialogue. (2016, January 19). Conclusions on mutual diploma recognition based on the original agreements from 2011. Office of the Prime Minister, Republic of Kosovo. *https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2016/01/Conclusions_on_mutual_diploma_recognition_based_on_the_original_agreements_from_2011.pdf*
3. European Centre for Minority Issues in Kosovo (ECMI). (2023, November 15). Diploma verification process. *https://ecmikosova.org/diploma-verification-process/*
4. European Commission. (2023, November 8). Kosovo 2023 Report (SWD(2023) 692 final), p. 40. *https://enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_692%20Kosovo%20report_0.pdf*
5. European Commission. (2025a). Kosovo 2025 Report (SWD(2025) 752 final), section on protection of minorities. *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52025SC0752*
6. European Commission. (2025b). Serbia 2025 Report (SWD(2025) 755 final), section on normalisation of relations between Serbia and Kosovo. *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52025SC0755*
7. Government of the Republic of Serbia, Office for Kosovo and Metohija and Office for the Coordination of Affairs in the Process of Negotiation with the Provisional Institutions of Self-Government in Priština. (2016, April). Progress report on the dialogue between Belgrade and Priština (October 2015–April 2016), pp. 11–12. *https://kim.gov.rs/doc/pregovaracki-proces/2.1%20Izvestaj%20okt-mart%202016%20EN.pdf*
8. Office for Community Affairs. (2024, November 6). Notice: Applying for high school and university diploma verification is possible through the E-Kosova platform! Office of the Prime Minister. *https://zck-kpz-platform.rks-gov.net/en/notice-applying-for-high-school-and-university-diploma-verification-is-possible-through-the-e-kosova-platform/*
9. Office of the Prime Minister, Republic of Kosovo. (2026, June 19). 24th meeting of the Acting Government of the Republic of Kosovo. Announcement extending the verification commission's mandate from 22 June to 22 September 2026. *https://kryeministri.rks-gov.net/en/news/mbledhja-e-24-te-e-qeverise-ne-detyre-te-republikes-se-kosoves/*
10. OSCE Mission in Kosovo. (2021, June). Community rights assessment report (5th ed.), pp. 7, 44. *https://www.osce.org/sites/default/files/f/documents/6/f/493675.pdf*
11. Republic of Kosovo. (2008). Law No. 03/L-068 on Education in the Municipalities of the Republic of Kosovo, Article 14. Official Gazette, No. 30, June 15. *https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2543*
12. Republic of Kosovo. (2012). Law No. 04/L-115 on Amending and Supplementing the Laws Related to the Ending of International Supervision of Independence of Kosovo, Article 17(2). *https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2840*
13. Republic of Serbia. (2018, as amended). Zakon o Nacionalnom okviru kvalifikacija Republike Srbije [Law on the National Qualifications Framework of the Republic of Serbia], Article 38. Text published by the Qualifications Agency. *https://azk.gov.rs/Biblioteka/Centri/OPP/3/ZAKON%20o%20NOKS-u.pdf*
14. University of Pristina. (2023, November 29). About the university. *https://en.pr.ac.rs/university/about-us/about-the-university/*

NEW
SOCIAL
INITIATIVE